

зпосередньо пов'язаний з їхніми діями; слід здійснювати відповідно до умовності і стратегічна орієнтація

програмування полягає в наданні програми, що передбачає не тільки виконання. Йдеться про те, що наявність умовностей визначити пріоритетні завдання етапі. Стратегічна орієнтація курсів у тих сферах, де вони завдання підвищення соціально-економічних інтересів. Природно, що наявність умовностей на буде досягнута; але з іншого боку необхідною умовою її реалізації, високу якість організаційного управління з неї.

Вплив на процес розвитку системи економічного зв'язку: прогнозований впливає на напрями розвитку економічних заходів, зміст яких визначається цілю. Водночас слід врахувати діалектичному зв'язку з прямими. 4 стратегічної мети полягає в структурі її досягнення, але пов'язана з пріоритетністю умовностей поряд з її системністю і пріоритетність як принцип, її слід врахувати окремими суспільними групами програм розвитку міжгалузевих визначеної стратегічної мети, очевидно є наслідком розуміння умовностей відносини, пріоритетності умовностей терміну) проблеми програмування є важливою умовністю ота в напрямі забезпечення цієї умовностей-ізму регулювання міжгалузевих умовностей з має необхідний інструментарій умовностей (змного) інтересу в його чистій умовностей оеплетенні індивідуальних цілей умовностей зння міжгалузевих відносин в її умовностей ічно виходить на перше місце умовностей реформеному етапі, умовностей іп є важливим фактором його умовностей причиною необхідності цього умовностей спричиняють нееквівалентність, умовностей ої неоднорідності системи

агропромислового виробництва. Значення цієї причини посилюється ще й її динамічним характером, адже йдеться не просто про збереження певної інтенсивності дії цих сил, а про підвищення інтенсивності. Отже, проблема нееквівалентності не може бути задовільно врегульована в межах будь-якого одного заходу. Навіть якщо цей захід не є короткостроковим, а являє собою динамічний механізм підтримки товаровиробників, то все одно є підстави очікувати поступове зниження ефективності його дії за інших рівних умов (згідно із законом зниження граничної віддачі). Адекватність цього закону в даному випадку зумовлюється протиріччям між регулятивними заходами і природно-рівноважним станом системи міжгалузевих відносин, який передбачає постійний перерозподіл ресурсів на користь несільськогосподарських галузей.

Висновки. Таким чином, програмування міжгалузевих відносин ми розглядаємо як розробку і реалізацію форм і методів свідомого впливу на формування міжгалузевих відносин; програму – як запланований механізм цього впливу. До основних принципів програмування слід віднести наступні: цільову спрямованість, комплексність, альтернативність, стратегічну орієнтацію, пріоритетність, безперервність.

ЛІТЕРАТУРА

1. Саблук П.Т. Аграрна економіка і політика в Україні: підсумки минулого та погляд у майбутнє. Науково-популярні нариси у трьох томах. Т.ІІ. Аграрна економіка в умовах демократичного державотворення. – К.: Інститут аграрної економіки, 2001. – 484 с.
2. Шпичак О. М. Теоретичні основи необхідності дотримання еквівалентності обміну в АПК та шляхи його досягнення // Вісник аграрної науки.- 2002.- №2.-С.5 –12.
3. Валентинов В.Л. Регулювання міжгалузевих відносин в системі аграрної політики. – К.: ІАЕ, 2003. – 332 с.

УДК 330.3

РОЗПОВСЮДЖЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ТА МЕРЕЖ ЯК БАЗА ДЛЯ ВИНИКНЕННЯ ІНСТИТУЦІЙНИХ ІННОВАЦІЙ

Конопліна Ю.С.

Економічний розвиток є результатом декількох еволюційних процесів: еволюція людини; еволюція технологій; еволюція інституцій; еволюція цивілізацій. У кібернетиці доведено, що всі складні системи розвиваються за єдиними законами. Еволюція технологій відбувається за рахунок мутацій (інновацій). Види технологій конкурують між собою, використовують інновації для збільшення свого ареалу. Інституції також конкурують між собою, що в сфері бізнесу проявляється як пошук нових організаційних та управлінських форм здійснення підприємницької діяльності (багаточисельні поглинання, злиття, утворення інтеграційних об'єднань). Еволюція інституцій відбувається за рахунок інституційних інновацій (прикладом може слугувати організація виробництва на основі поділу праці), які мають не менш важливе значення, ніж технологічні інновації, але досліджені недостатньо.

Усі інститути функціонують в межах таких об'єктивних умов, як, наприклад, тип найбільш розповсюджених в економіці технологій та розстановка сил в сфері володіння ресурсами, а також домінуюча в суспільній свідомості ідеологія: переважаючі цінності, загальноприйняті норми, переконання, що здійснюють вплив на результати

функціонування інститутів. Інститути ніколи не бувають статичними. Вони невинно змінюються під впливом ендогенних та екзогенних факторів [2, 3].

На початку розвитку економіки технічних змін науковці досліджували такі фактори інноваційної активності, як фактор попиту та фактор технологічного поштовху, з метою визначення найбільш впливового. Фактор попиту діє в сфері інновацій, що відповідають терміновим та специфічним потребам ринку (наприклад, в сфері технологій виробництва товарів споживання), тоді як фактор технологічного поштовху здійснює вплив в сфері інновацій, що пов'язані з фундаментальними дослідженнями (наприклад, в сфері біотехнологій). Фактор попиту спричинює появу інновацій із невисоким рівнем новизни конструкторських рішень, в той час як фактор технологічного поштовху призводить до винайдення принципово нових конструкторських рішень. В економічній теорії технічних змін для характеристики інноваційних процесів було розроблено дві концепції: 1) інновації, що призводять до зміни технологічної парадигми; 2) інновації, що призводять до просування вздовж технологічної траєкторії [1, 4].

Зміна технологічної парадигми – це зміна моделі вирішення окремих техніко-економічних проблем на базі певних принципів, поява нових технологічних можливостей для подальшого розроблення інновацій, процедур їх використання, нових напрямків інноваційної діяльності. Просування вздовж технологічної парадигми представляє собою поступ на шляху економічних та технологічних компромісів в межах певної технологічної парадигми.

Метою даної статті є визначення технологічних основ виникнення сучасних інституційних інновацій.

Суспільне виробництво – це багаторазово повторюваний процес виробництва, що безперервно поновлюється для задоволення зростаючих потреб суспільства.

Інституційна основа суспільного виробництва – сукупність правил і норм поведінки, традицій і законодавства, які утворюють "правила гри" для держави, суб'єктів господарювання (та їх об'єднань), громадян (та їх об'єднань), а також узаконюють різноманітні види відносин між ними (наприклад, відносини власності). Технологічна основа суспільного виробництва – сукупність всіх видів технологічних рішень (в тому числі виробничих, менеджерських, маркетингових), прийомів та засобів отримання, обробки та переробки сировини, матеріалів напівфабрикатів або виробів, які визначають технологічну парадигму.

Структурні зміни інституційної основи суспільного виробництва проявляються таким чином: 1) змінюється співвідношення між окремими складовими інституційної основи суспільного виробництва; 2) з'являються інноваційні, високоефективні елементи інституційної основи суспільного виробництва; 3) вилучаються відсталі, неефективні елементи суспільного виробництва, а також такі, що гальмують розвиток продуктивних сил.

Структурні зміни технологічної основи суспільного виробництва: 1) змінюється співвідношення між окремими елементами технологічної основи суспільного виробництва; 2) з'являються нові елементи технологічної основи суспільного виробництва; 3) вилучаються відсталі, неефективні елементи технологічної основи суспільного виробництва.

Серцевинна технологія, на нашу думку, – це технологія, виникнення та широкомасштабне розповсюдження якої призводять до структурної зміни технологічної основи суспільного виробництва. За рівнем ефективності виокремлено такі типи

статичними. Вони невпинно [2, 3].

науковці досліджували такі технологічного поштовху, з у діє в сфері інновацій, що наприклад, в сфері технологій алогічного поштовху здійснює і дослідженнями (наприклад, в чновацій із невисоким рівнем ,ор технологічного поштовху юрських рішень. В економічній роцесів було розроблено дві чої парадигми; 2) інновації, що [1,4],

пі вирішення окремих техніко- /іх технологічних можливостей .користання, нових напрямків парадигми представляє собою І в межах певної технологічної

основ виникнення сучасних зюваний процес виробництва, іх потреб суспільства.

- сукупність правил і норм па гри" для держави, суб'єктів :днань), а також узаконюють :ини власності). Технологічна технологічних рішень (в тому ломів та засобів отримання, ів або виробів, які визначають

з виробництва проявляються ми складовими інституційної ні, високоефективні елементи тються відсталі, неефективні мують розвиток продуктивних

технологія, виникнення та груктурної зміни технологічної ості виокремлено такі типи

серцевинних технологій (розташовані в порядку зростання ефективності): 1) проривні; 2) зачинаючі; 3) системоутворюючі.

Нами визначено, що серцевинний інститут – це інститут, виникнення та широкомасштабне розповсюдження якого призводять до структурної зміни інституційної основи суспільного виробництва.

Проривні технології – це принципово нові технології, які, на початку життєвого циклу можуть навіть і не відповідати потребам клієнтів, тому що за окремими параметрами виявляються гіршими за існуючі технології, або клієнти не встигають своєчасно усвідомити їх привабливість, та які мають перспективи широкого розповсюдження. Зачинаючі технології – це такі проривні технології, застосування яких вилучає певний елемент виробничо-споживчої системи від окремого цеху через підприємство та галузь до продукту та галузей економіки. Принцип вилучення, покладений в основу концепції зачинаючих технологій, має три прояви: 1) вдосконалення існуючих технологічних процесів; 2) заміна технологічних процесів; 3) утворення нових технологічних систем. Системоутворюючі технології – це такі зачинаючі технології, які сприяють утворенню нової практики (системи) господарювання, мають всеохоплюючий і універсальний характер, застосування яких потребує і супроводжується змінами в усіх сферах життя людини: економічній (трудова діяльність (наймана праця), підприємництво), соціальній (функціонування інституту держави, взаємодія людини і суспільства), особистій (приватне життя, відпочинок, побут).

Системоутворюючими, а значить і найбільш ефективними серцевинними технологіями трансформацій суспільного виробництва, є інформаційні та телекомунікаційні технології та нанотехнології.

Інформаційні технології – це технології, що дозволяють зберігати та обробляти інформацію із використанням комп'ютерів. Телекомунікаційні технології – це технології, що уможливають виключно обмін інформацією на відстані. Існують також технології, що поєднують функції зберігання, обробки та передачі інформації на відстані: це комп'ютери, підключені до мережі, як внутрішньої (інтранет), так і зовнішньої (Інтернет).

Однак в теперішній час інформаційні та телекомунікаційні технології поки що не завжди виявляються системоутворюючими. Окремі види інформаційних та телекомунікаційних технологій додаються до існуючої суспільно-економічної практики (тобто є проривними), або вилучають вузько спеціалізовані технології (тобто є зачинаючими, але не системоутворюючими).

На наш погляд, особливо актуальним на сучасному етапі науково-технічного прогресу є аналіз впливу технологічних інновацій на інституційне середовище, тобто на процес виникнення інституційних інновацій.

В центрі уваги при аналізі сучасних технологічних інновацій опиняються інформаційно-телекомунікаційні технології та системи. В основі виникнення технологічних інновацій в сфері інформаційно-телекомунікаційних технологій та систем лежить розвиток певної так званої серцевинної технології, заснованої на цифрових сигналах.

Інформаційно-телекомунікаційні технології та системи забезпечують надання споживачам мультимедійних послуг, тобто передавання на відстані текстової, звукової інформації та зображень в режимі інтерактивності та реального часу.

Інформаційно-телекомунікаційні технології та системи для свого розповсюдження потребують наукового обґрунтування, розробки та поширення такого внутрішнього дизайну домашніх та офісних приміщень, який би найбільшим чином

полегшував застосування інформаційно-телекомунікаційних технологій та систем як в домашніх умовах, так і на робочому місці. Виникає потреба у розробці та масовому виробництві таких побутових електричних приладів, конструкція яких дозволяє їх підключення до внутрішньої (обмеженої територією приміщення, Intranet) та/або зовнішньої (Internet) інформаційних мереж.

Вище зазначені тенденції створюють підстави для консолідації виробників комп'ютерів, програмного забезпечення, Інтернет-провайдерів, виробників побутової техніки. Таким чином, виникає перша інституційна інновація на базі технологічної інновації (на базі появи і розповсюдження інформаційно-телекомунікаційних технологій та систем), зміст якої полягає у зміні промислової структури виробництва, виникненні компаній, що є організаторами інформаційно-телекомунікаційних систем. Такі компанії виконують функції розробки та впровадження інформаційно-телекомунікаційних технологій, а також створюють інфраструктуру для використання таких технологій, тобто організовують інформаційно-телекомунікаційні системи.

Інформаційно-телекомунікаційна продукція слугує прикладом того, що в багатьох випадках продукт може і повинний бути лише носієм закладених в ньому послуг. Подібне ставлення до продукції стає другою інституційною інновацією на базі виникнення і розповсюдження інформаційно-телекомунікаційних технологій. Виникає новий обов'язок споживача інформаційно-телекомунікаційної продукції – обов'язок після використання повернути продукцію в цілому або матеріали, з яких вона створена, виробнику. Створюються передумови для виникнення нового обов'язку виробника інформаційно-телекомунікаційної продукції – обов'язок організувати систему прийому (зворотна логістика), переробки та вторинного використання матеріалів, що використовувалися для створення інформаційно-телекомунікаційної продукції.

Широке застосування інформаційно-телекомунікаційних технологій, створення відповідних інформаційно-телекомунікаційних систем, а також розповсюдження інформаційно-телекомунікаційних мереж в глобальному масштабі призвели до виникнення складного комплексу соціально-економічних та політичних явищ, що отримав назву глобалізації. Зміст третьої інституційної інновації на базі розповсюдження інформаційно-телекомунікаційних технологій полягає у формуванні нової підприємницької логіки, виникненні нових форм ведення бізнесу – віртуальних підприємств, поширенні телероботи або дистанційної зайнятості.

В якості висновку зазначимо, що на сучасному етапі науково-технічного прогресу основу для інституційних інновацій створюють інформаційно-телекомунікаційні технології та системи. На базі інформаційно-телекомунікаційних технологій виникають такі інституційні інновації: 1) зміни промислової структури виробництва, виникнення компаній, що є організаторами інформаційно-телекомунікаційних систем; 2) розглядання продукції в якості носія послуг; 3) виникнення віртуальних підприємств, поширення дистанційної зайнятості.

Подальші дослідження технологічних основ виникнення інституційних інновацій, на наш погляд, мають стосуватися впливу інформаційно-телекомунікаційних технологій на роль та функції інституту приватної власності.

ЛІТЕРАТУРА

1. Белова Л. Что мы знаем об информационном обществе // Вестник Московского университета. – 2001. – № 4. – С. 109-119.

2. Бреев Б., Галецкий В. Развитие сферы услуг и экономический рост (материалы к лекциям и семинарам) // Российский экономический журнал. – 2000. – № 10. – С. 56-61.
3. Галиця І. Особливості відтворення та інноваційного процесу в сучасних умовах // Статистика України. – 2001. – № 4. – С. 47-54.
4. Мельянцев В. Информационная революция – феномен «новой экономики» // Мировая экономика и международные отношения. – 2001. – № 2. – С. 3-10.

УДК 339.97:658

ДЕЯКІ ПИТАННЯ СУЧАСНОГО МІЖНАРОДНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ

Юрченко Ю.Г., Юрченко О.Ю.

Основою міжнародного бізнесу складає бізнес національний, національна економіка. Основними структурними частинами її є енергетика, промисловість, сільське господарство, сфера послуг.

Енергетика відноситься до "базових" галузей промисловості, яка визначає розвиток інших її галузей і всієї економіки будь-якої країни світу. Головні первинні джерела енергії: нафта, вугілля, природний газ, енергія текучої води, ядерні матеріали. Колись до кінця 60-х років XX століття нафта була дешевою і на неї зробила ставку енергетика розвинутих країн. Нафтова криза 1967-1973рр. спричинена арабсько-ізраїльськими війнами ознаменувалась істотним зниженням видобутку і зростанням цін на цей продукт. Відповіддю на цей виклик була розробка в розвинутих країнах енергозберігаючих технологій і ріст виробництва електроенергії у світі на АЕС за останні двадцять років у 10 разів.

Енергетика є основою розвитку інших галузей промисловості, які виготовляють засоби виробництва і предмети споживання.

Другою базовою галуззю є чорна і кольорова металургія, на якій ґрунтується квінтесенція промисловості - машинобудування.

Особливістю машинобудування в розвинутих країнах є його завершений цикл від розробки проекту до складання готової продукції. Звідси висока конкурентоспроможність і висока експортність (доля продукції машинобудування, яка іде на експорт) галузі. Таким є машинобудування і України.

Сільське господарство не лише найстародавніша галузь економіки, а й спосіб життя більшості населення планети. На його стан впливають клімат, рельєф, родючість земель, розмір господарств, системи землеволодіння. Найбільш розповсюдженою є приватна власність на землю, в умовах якої виробляється більшість товарної продукції сільського господарства. Тут виділяють латифундії, тобто великі, по 2-3 тис. га господарства і мініфундії - 3-4 гектари. За ступенем товарності виділяють натуральні господарства, де все вироблене зразу ж і споживається на місці, напівтоварні, де споживається більша половина виробленого і товарні, в яких більше половини продукції йде на продаж. В Україні переважають товарні і напівтоварні господарства. Тенденції у розвитку аграрного сектора економіки у більшості країн пов'язані зі зниженням долі зайнятого у ньому економічно активного населення як у розвинутих, так і в країнах, які розвиваються. І нині вона становить в Азії і Африці - більше 60%, в південній Америці і Океанії - менше 19%, у Європі і Північній Америці - 9-10 відсотків. Члени різних регіональних і галузевих об'єднань країн здійснюють узгоджену політику в галузі